

LA PROGRESO

OFICIALA ORGANO DE ĈEĤOSLOVAKA ASOCIO ESPERANTISTA

REDAKCIO KAJ ADMINISTRACIO: PRAHA-VII, SOCHAŤSKÁ 333.

Jarabono (10 numeroj) Kĉ 20.--; fremdlando Kĉ 25.-- (aŭ 4 sv. fr.) Escepto: Aŭstrio, Jugoslavio, Pol-lando kaj landoj de Stockholma interkonsento: 3 sv. fr. Konto de Poŝta Cekoficejo Praha: N-ro 34.271

MEA CULPA

Fabelo rakontas pri granda festeno en reĝa kastelo. En la plej bela el ĉiuj salonoj sidis la reĝa familio kun siaj altrangaj gastoj ĉe riĉa tagmanĝa tablo. Oni festis naŝkiĝtagon de la belega reĝidino. Gajeco bruis... Ĝojon elradiis ĉies okuloj... Tamen venis momento fatala. Malbelega, maljuna sorĉistino venis, diris sian sorĉan formulon kaj ĉiuj en la reĝa kastelo ŝtoniĝis... Pasis jardekoj... Juna, belega reĝido, rajdante tra la bela mondo por kolekti spertojn, transpaŝinte naŭ riverojn, naŭ montegojn kaj naŭ marojn, venis hazarde ankaŭ al la ensorĉita reĝa kastelo, kiu estis preskaŭ kaŝita de la ĝin ĉirkaŭanta kreskajaro. Sed la juna reĝido estis forta junulo, kun ora glavon en la mano li eniris la reĝan kastelon kaj multe ekmiris vidante jen la falontan serviston sur la ŝtuparo, jen la vangofrapontan kuiriston en la kuirejo, jen la trinkontan post toasto societon en la reĝa salonego... Mirigita li rigardis la ŝtoniĝintajn figurojn kaj ekvidinte la belegan reĝidino, li estis tuj kaptita de freneza amo al ŝi... Interkonsiliĝinte kun sia brava ĉevalo, li ekrajdis ĝis al limo de la mondo kaj tie, post kuraĝa batalo kun naukapa drako, li akiris boteleton da viviga akvo, revenis kun ĝi al la ŝtoniĝinta reĝolando, kiun li revivigis per kelkaj gutoj. La falonto falis, la vangofrapo atingis sian celon, la pokaloj estis malplenigitaj, toastoj sekvis „kvazaŭ nenio estis okazinta“! La reĝidino edziniĝis je la reĝido, kiu de la reĝo ricevis duonan reĝnon, ili sin amis reciproke,

ili saĝe regadis kaj se ili ne mortis, ili vivas ĝis nun...

Vizitinte la redakcion de la Progreso mi ekmemoris la supran fabelon. Certe, amiko Hromada ne estas juna, bela reĝidino, nek mi estas juna, bela reĝido. Mi ankaŭ venis per tramo, ne ĉevalo. La „reĝa palaco“ de Hromada konsistas el unu ĉambro, kuirejo kaj antaŭĉambro sur la kvara etaĝo. Ĉio estas tre bela, ĉar ĉio malgranda estas bela! Tamen la loĝejo estas sufiĉe granda por kvarmembra familio, por redakcio de la Progreso, por sekretariejo de CAE, por multaj cirkuleroj kaj aliaj korespondadoj de ICK kaj de UEA! (?) Mi esprimis mian miron pro la fakto, ke Hromada ĉiutage matene forlasas tiom da interesaj aferoj, irante labori en iun alian oficejon. Hromada tre miris, ke mi miras kaj klarigis, ke li ja devas iel perlabori porvivi por si kaj por sia familio...

Sed mi revenu al la ŝtoniĝo! Al la ŝtoniĝo de La Progreso! La aperonta numero estas preskaŭ plenkompostita. Jen multaj folioj de presprovoj, sed jen ankoraŭ mankas tia artikolo, jen mankas alia. Neniu helpas. Ankaŭ abonoj ne abundas. Homoj ŝuldas por 1928 iuj eĉ por 1927 kaj 1926. La redaktoro fariĝis izolulo, liaj pensoj estas grizaj, kiel la ŝtono.

De multaj flankoj aŭdiĝas: „Kio estas kun La Progreso“? „Kion faras Hromada?“, „Kial La Progreso ne aperas?“, ktp. Kiu estas kulpa? Certe ankaŭ amiko Hromada, sed ne nur li, ni ĉiuj! Batale en mian bruston, ankaŭ mi pu-

(Fino sur p. 78)

MARIE UNDER.*)

DUM FLORADO DE SIRINGOJ.

(El la estona Hilda Dresen.)

Petalojn blankajn jam padus' dissemas,
Kaj de siringoj fluas bonodor';
Nun ĉarme disvolviĝis ĉiu flor',
Je arboj bluaj la ĝardeno plenas.

Min sentoj dum sendormaj noktoj
premas:

Fajrere ardas mia ruĝa kor' —
Ho, de siringoj fluas bonodor'!
Sopir' dolora en la koro tremas!

Sed neĉeestas vi — pro kio do belec'
De la violkoloraj floroj estas?
Pro kio somernokta la helec'

Abunde apud mia lito restas?
Turmentas min la belon sola vidi —
Sed ne ĉeestas vi, por ĝin kun mi dividi.

* *

Nun la siringoj kaj ĉerizarboj floras,
Ĝardenon kovras lane-blanka florokron',
En la aero ŝvebas dolĉ-arom',
Tro ebriiĝe la siring' odoras.

Ho, en la floroj droni mi nun volas!
Sur min aromojn ŝutu, florburĝon'!
Senpacience jam la violon'
De la sopiro en la kopo ploras.

Hodiaŭ vivosencon solvi mi ne celas:
Sufiĉos tempo poste dum aŭtun',
Dum vintro kor-sobriĝa kaj malvarma.

Nun tremas mi pro vivoĝoj' alarma.
Ĉerizoflore mia sango ŝvelas,
Freneza koro mia sola regas nun.

*) La du poemoj estas prenitaj el la ĵus aperinta kolekto: „Elektitaj versaĵoj“ de la estona poetino Marie Under, trad. de Hilda Dresen. Eldonis Esperanto-Asocio de Estonio en Tallin, 96 p. 13×17 cm. Prezo 2 sv. fr. (13 Kĉ) plus afranko. Ni rekomendas al la amikoj de poezio.

blike konfesas mian kulpon. Sed tio ne sufiĉas! Mi devas helpi! Kunlabori, skribi, verki, babili, varbi abonantojn, helpi en la administrado, helpi por ke La Progreso reviviĝu, por ke ĝia redaktoro ricevu guston por plua laboro.

La novan numeron akceptu „kvazaŭ nenio estus okazinta“ kaj helpu vi ĉiuj por redoni La Progreson al la nialanda esperanto-movado, kiu nepre bezonas indan gazeton! O. Sklenĉka.

VIKTOR KAM. JEŘÁBEK.

LA KRUĈETO.

En la plej kara anguleto de miaj infanaj rememoroj estas kaŝita kiel en mola kotonen-volvajo la bildo de ĉarma blua kruĉeto. Ĝi ne estis ordinara metiista produkto, sed vera artistaj objekto, tre delikate kaj belguste farita. Ĝi estis groteske malgranda, diketa, kun longa, antaŭen elkuranta buŝeto, ekstere intensive azurblua kun kristalaj, travideblaj, profundigitaj strioj en formo de litero S ĉeflanke, interne neĝe blanka. La tenilo kvazaŭ el glacio estis ĉarme kurbigita kaj ĉirkaŭvolvita per branĉeto kun foliaro.

Ho ĝi estis beleta ludilo, ne, kion mi diras; ludilo! — poemo inter la kruĉetoj! —

Du bonaj feinoj donacis al ni dum la sankta Nikolao malavarajn donacojn. Unu ŝatis fortikecon kaj konsekvence elektadis sukeraĵojn nur ĉe marcipanisto en la konvinko, ke la koloritaj koretoj, ornamitaj soldatoj kaj maldelikate eltranĉitaj pistoloj kaj trumpetoj estos pli nutrigaj ol la frandaĵoj el sukera ŝaŭmo, mizere maldiketaj Linz'aj kuketoj kaj forbloveble malpezaj produktoj el butera pasto de la sukeraĵisto. Per la praktika senco ŝi estis direktata ankaŭ ĉe la elekto de ludiloj kaj tial ŝiaj donacoj estis „ekzistemaj“, al la infana obstineco kaj scivolemo pri la interna aranĝo brave rezistantaj. Ŝiaj radportiloj kaj lignaj bloketoj, keglaro kaj kugletoj dum longaj jaroj gajigis min kaj danke memorigis al mi la saĝan donacanton -- la onklinon Kubátová.

La dua bona feino estis maljuna fraŭlino poŝtovicistino, personeto kaduketa kaj ĉiam kvazaŭ krispigita, en la plej alta grado nervema kaj sekve ekscitigema. Ŝia kapo kun longetaj „tubo-krispoj“ ĉe la oreloj, kun akra volbita nazeto kaj profunde enfalintaj, duone estingitaj okuloj memorigis al mi ĉiam malŝanatan birdeton.

Ŝi certe konis pli bonajn tempojn, en sia junaĝo ŝi estis en fremdlando kaj havis tiukaŭze pli instruitan guston ol la onkino Kubátka, kies vivo pasis plejparte en senfinaj zorgoj kaj laborego.

Ŝiajn delikatajn kaj ĉiam originalajn ludilojn ni havis kutime fermitajn en la ĉambra vazarŝranko kaj nur ĉe specialaj feliĉaj okazoj mi amuzis min per ili. Mi bone memoras gracion, en blankan mantelon envolvititan Beduonon, altareton kun speguleto kaj kronadaj juveloj brilantaj per oro, grandan porcelanan muŝon, kies flugiloj kaj teruriga kapo formis kovrilon,

sub kiu estis kavaĵo por konservi tie etaĵojn...

Kaj same belguste ŝi elektadis ankaŭ sukerajojn de sukerajisto Pecold, majstro super majstroj, eltrovema a tisto precipe rilate al la ornamado de la turoformaj, fabele luksaj edziĝfestaj tortoj. Ŝiaj kolumbinetoj, kronetoj, harpoj, korbetoj estis kvazaŭ el araneajoj teksitaj, per sorĉa elspiro aperintaj kaj vekis en mi jam de nura rigardo pian miregon. Kaj kio nur, kiam degelis en mia buŝo iliaj delikataj gustoj! — Sed la plej bela ŝia donaceto: la azurblua kruĉeto kun blankega, kvazaŭ al kisado loganta buŝeto-verŝilo kaj glaciacia tenilo efektive prisorĉis min. Dum tutaj horoj mi kun neestingiĝanta intereso rigardadis ĝin, mirante pri ĝia azura ventreto, travideblaj strietoj sur ĝi, tra kiuj iam tuta zono de ĉielarkaj koloroj trabriletis, la filigranan foliaron sur la branĉeto volvanta sin ĉirkaŭ la tenilo. Kaj infana fantazio alsorĉis al si en tiaj momentoj tutan fabelan mondon. El ĝia neĝe blanka interno eliradis subtilaj feinoj kun maligitaj haroj kaj verdaj kronetoj, dancis ĉirkaŭ ĝi, petoleme ridetis je mi kaj neesprimeble dolĉe flustris: „El via kruĉeto, knabeto mia, ni trinkigas floretojn en fabela ĝardeneto. Nur tiel la fingretojn ni malsekigas kaj kun guteto da akvo ni rapidas hejmen...“ Alian fojon mi revis, ke la folietoj sur la tenilo ŝanĝiĝis je gnomoj, tiel travideblaj, kvazaŭ ili estus faritaj el la plej pura kristalo. Ili ekkaptis la kruĉeton kaj kuregis kun ĝi, ke estis eble vidi, kiel iliaj koretoj pro la ĝojo saltetas... Mi vekigis el la revado kaj sincere mi bedaŭris, ke la sorĉo malaperis...

La panjo permesadis al mi preni la kruĉeton en la liteton, kie mi metadis ĝin sur la kusenon, la kapon mi alpremetis al ĝi kaj tiel kelkfoje feliĉa ekdormis.

Kiel specialan favoron, post multaj admonoĵoj nur atente konduiti kun ĝi, pruntedonadis ĝin al mi mia panjo iam en la bankuvon, kie mi banis min. Tiam mi plenigis ĝin per akvo kaj reveme mi rigardis la arĝentan fonteton el ĝia elkurinta buŝeto susurantan. Kaj spirite mi aŭdis susuri rivereton tra arbara trankvilejo, mi vidis fabelan reĝon, kiu volante trinki el ĝi estas kaptita je barbo de nikoviro kaj liberlasita nur je promeso, ke li donos tion, pri kio li ne scias en sia hejmo. — Kun penso je tiu ĉi kara ludilo mi enlitiĝadis kaj kun penso je ĝi mi ankaŭ vekigadis.

Kaj okazis foje, ke la kruĉeto dumnokte deglitis de la kuseno, kaj kiam mi ĝin matene korprenite serĉis, mi trovis ĝin sub la

lito, kun forrompita tenilo.

Mi estis pro tiu ĉi malfeliĉo tute senespera, nekonsolebla kaj mi scias nur, ke je ĉiuj konsoloj de mia panjo kaj de servistino mi estis respondanta nur per doloregaj plendoj kaj petegoj: „Forportu ĝin al Karliĉek, ke li riparu la tenilon!“ (Karliĉek estis loka ĉiuseca artisto.)

Ili faris laŭ mia volo, sed Karliĉek ĉagrenite forregalis ilin, ke li „rompitaĵojn ne riparas“.

Mi provis en la infana naiveco mem la feliĉon, salivumis la tenilon, penis alfiksi ĝin per gluaĵo de faruno kaj per gluo, sed vane. Ĉiun tian sensukcesan provon mi priploris per maldolĉaj larmoj.

La kruĉeton oni longe ankoraŭ kaŝadis en la vazarkesto, — eble pro la delikata konsento kun mia doloro, — sed kiam mi estis pli aĝa kaj pro aliaj amuzoj forgesis ĝin, oni utiligis ĝin praktike. Foje, trovinte la manĝaĵoŝrankon en la provizejo malfermita, mi ekvidis ĝin en la supera fako inter aliaj aĵaĉoj. El la travideblaj strietoj sur la ventreto ĝi brilis per oro.

Ĝi subiĝis de la fabela juvelo je simpla oleujo.

Ni paciĝis kun ĝia malgaja sorto kaj sufiĉe ofte eĉ mi mem alportis en ĝi oleon por salato al la panjo, sed eĉ en la nuna mizeriĝo kaj ordinariĝo ĝi estis kara al mi, eĉ se la komenca entuziasmo jam grandparte malaperis. Kiam ajn mi iris serĉi frandaĵojn kaj feliĉe trovis la keston en la provizejo malfermita, ĉiam mi per la unua, kora rigardo salutis ĝin: „Ho, mia kara kruĉeto!“

*

La jaroj pasis kaj kun ili ankaŭ mia senzorga kaj ĝojoplana junaĝo. Hejme mi estadis jam gasto, venante nur por ferioj. La gepatroj ŝanĝis tiutempe la loĝejon kaj transloĝiĝis en alian urban kvartalon. La malnovajn, nebezonaĵn meblojn ili forvendis kaj anstataŭis per pli modernaj. Tiel malaperis ankaŭ la manĝaĵoŝranko kun ĉiuj bonajoj, kiujn nia kara avineto por ni tie konservadis kaj kiel arguso gardadis kontraŭ la infana frandemo kaj arbitreco.

„Kaj kio okazis kun la kruĉeto?“, foje mi incitete demandis en subita rememoro.

„Kiu scias, kie ĝia fino estas!“, kvazaŭ en pensoj ekĝemis la servistino Marjanka. Mia koro tiumomente premiĝis kaj maldolĉo plenigis mian buŝon.

„Kiu scias, kie ĝia fino estas!“

„Kion Vi scias, kion signifis por mi la azura kruĉeto!“ malgaje mi diris al mi spirite.

*

Kaj denove forflugis vico da jaroj.

Tiam la unuaj arĝentfadenoj ekbrilis jam sur miaj tempioj.

Mi vizitis mian naskiĝurbon kaj trovis la naskiĝodomon interne tute ŝanĝita, ja kion mi diras: ŝanĝita! malbeligita, profanita!

„La industrio“ disrampis kvazaŭ kancero en ĝia, iam tiom intima korteto kaj misteraj magazenoj, sur la lumaj balkonetoj, kie iam tumultis infanaro; per la plenena rapidego kaj surdiga bruego ĝi profanigis la idilian trankvilon de la estintaj sanktejoj de familia feliĉo... Kie iam estis kaŭranta nia poezia ĝardeneto kun la rozo „Malmaison“ estis amasigitaj nun kestoj kaj sakoĵoj...

Ne, ĉi tie ne estis eble halti. Mi turnis min sur kalkano meze de la korto kaj kun premitaj dentoj mi rapidis de ĉi tie.

La domposedanto post mi. Li volis fanfaroni ankoraŭ per la laborejoj, moderna magazeno, sed min ĉio pelis de tie...

Sufiĉe mi vidis ĉe la unua ekrigardo! Nur en la halo mi profunde elspiris, kvazaŭ mi estus el peza malbela sonĝo vekiginta.

„Eble interesos vin, kion ni trovis en la niĉo sur la balkono“ en la supozo de mia dolora humoro promese rimarkigis la domposedanto kuratinginta min jam ĉe la domelirejo.

„Estas ja nur rompaĵo, sed maljuna Marjanka tiom petegis, ke mi konservu ĝin.“

Surprizita mi ekrigardis la domposedanton kaj senkonscie eniris kun li la vendejon.

„Kiel mi diras, ĝi estas nur rompaĵo, ni trovis ĝin inter la neuzebla aĵaĉaro, sed se ĝi ĝojigos vin...“

Antaŭ miaj okuloj aperis la azura kruĉeto, sed en kia malgajega stato!

Ĉirkaŭe forbatita, la azuro griziĝinta de la polvo kaj malpuraĵo kaj la eteta, al kisado loganta buŝeto mankis.

Per tremanta mano mi ekkaptis ĝin al la brusto kvazaŭ matenan rememoron je la suna infanaĝo kaj apenaŭ subpremante larmojn, mi elkuris el la vendejo.

Ĉiuj kordoj de mia koro sonis malĝojplene: „Kio restis el vi, mia ĉarma kunulo de mia juneco, kio restis el vi...!“

Tradukis B. Vlčeková.

G. F. NICOLAI:

PROBLEMO DE RASOJ.

La problemoj de la rasoj estas unu el la plej malĝojaj problemoj de la homa scienco, ĉar nenie oni tiom senĝene starigis la „senantaŭjuĝan“ sciencan servon de politikaj celadoj: la libroj de Anglo-germano Houston-Steward Chamberlain estas por tio ekzemplo. Kiel oni scias, provis tiu ĉi aŭtoro reklamaci ĉiujn eminentajn homojn de la mondhistorio — inkluzive Kristo kaj Dante — por la germana raso.

Sed se ni pripensas la bazon, sur kiu tiuj rasaj teorioj staras, ni trovas ilin tre malfortaj.

1. Generale ne estas pruvite, ke iu pura raso estas pli bona ol ia raso miksitaj.

2. Detale estas nepoveble difini, kio estas la homa raso.

Koncerne valoron de ia pura raso oni diras, ke purrasa hundo estas pli valora ol iu strat-hundo. Kaj el tiu fakto sekvis mirinda opinio, ke purrasa homo estas pli valora ol la miksrasa.

Ĉe la hundoj, kaj en malpli granda nombro ankaŭ ĉe aliaj hejmaj bestoj, estas tiu ĉi ŝatado komprenebla; ĉar la homo edukis el la origina hunda raso tion, kion li bezonis aŭ kio al li plaĉis. Tiel li edukis malaltan kaj longan rason kun kurbaj, por fosado taŭgaj, piedoj, kuraĝan, fortan kaj rabeman — la melhundon, kiun li uzadis por ĉasi la bestojn loĝantajn en truoj. Alian rason li edukis granda kaj maldika, longpieda — la rapidhundon, kiu ĉasus por li leporojn, kaj simile ĝi edukis por si atentemajn ŝpicojn, bonnazajn halthundojn, laŭ la viro dresitajn dogojn kaj sanktbernardajn hundojn por savado de homoj.

Ĉiuj tiuj rasoj havas sole tute certajn kvalitojn, dum la ceteraj kvalitoj estas malgrandigitaj: tiel la rapidhundo ne povas flari, la melhundo ne scias obei, la dogoj ne estas mordemaj. Mallonge dirite: tiuj purrasaj hundoj ne estas biologie iele escepte talentitaj, sed la homo volas ilin havi tiajn, kaj tial ŝajnas al li la miksrasaj hundoj, ĉe kiuj estas la purrasaj specialecoj forviŝitaj, malpli valoraj.

Sed ke la purrasaj hundoj estas laŭ la pure biologia vidmaniero malplivaloraj, sekvas jam el tio, ke precipe la plej bone finbreditaj elmortas plej ofte relative baldaŭ; ekzemple sanktbernardaj hundoj travivis sole kvar generaciojn, kaj ankaŭ la puraj mopsoj ne ekzistas plu, sed en iliajn lokojn venas aliaj

„puraj“ rasoj.

Rimarkinde ankaŭ estas, ke la polichundoj, kiuj laŭ sia destino devas esti „multmaniere“ uzataj, ne estas nomataj purrasaj.

Purajn rasojn oni povas uzi sole tiam, kiam oni celas specialan celon, kaj ĉar oni uzas la hundon por tiom diversaj, al ĝia naturo fremdaj, celoj, tial la ideo de la pura raso havas speciale ĉe la hundo signifon kaj valoron.

Ĉe aliaj civilizbestoj — (ĉevaloj, bovoj, kaproj, porkoj ktp.) estas artefarita mikrado, do plibonigado, kiel diras la bredistoj, la ĉefafero. Kaj eĉ ĉe tio, se oni bredas rason iom puran, oni estas devigita refreŝigi la sangon de tempo al tempo. Sole la ĉevaloj bredataj por sporto kaj kelkaj kolombrasoj por plezuro estas esceptoj, sed kiel laborĉevalo estas uzebla sole la „duonsanga“ ĉevalo.

Inter bestaro do ni ne trovas argumenton por la frazo, ke la purrasaj nacioj estas pli valoraj, kaj inter homoj tian argumenton ni tute ne povas trovi, ĉar inter ili tute ne estas iaj puraj rasoj — ne atentante eble kelkajn tre malsupre starantajn naciojn. En Eŭropo formas ĉiuj nacioj nacian haoson.

Sed eĉ se oni dirus: Nu, la nacioj estiĝis siatempe per mikrado, sed nun formiĝis per tiu mikrado en daŭro de tempo unu unueca raso, kaj tiaj malnovaj rasoj estas pli valoraj ol la junaj miksaĵoj, tamen eĉ ne kun tio konsentas la faktoj. Kontraŭe, estas atentinda la fenomeno, ke ĉiuj nacioj, kiuj estiĝis grandaj, rakontas en siaj mitoj, ke ili venis en sian nunan landon kiel konkerantoj; tio estas sendube rememoraĵo pri la fakto ĉiam denove pruvata, ke la potencaj nacioj, kiuj povas doni ion novan al la mondo, estiĝas ĉiam tie, kie du naciaj fluoj kuniĝas kaj nova regno ekestiĝas. Tio taŭgas ankaŭ por la antikvaj regnoj de oriento, sed por resti sole en Eŭropo, el la granda movado nomata Dora migrado kaj greka koloniado rezultis Helenaro kaj Roma (Roma mondimperio ankoraŭ ekestiĝante senpere el la Etruskaj migradoj), el la tumultado de la migrado de nacioj formiĝis mezepoka imperio de Germanujo... El la pilgrimado de Araboj formiĝis en Hispanio (do ne en gepatra lando) laŭ ĉiuj vidmanieroj plej signifa araba regno, kaj pli poste la hispana mondimperio. La iradoj de Normanoj en Anglujon kaj Francujon en la 10. jarcento estis komenco de la grandeco de tiuj landoj. Tie, kie pro la germana antaŭenpuŝo dum la deka ĝis dekdua jar-

cento la rezultanta mikso kun la venkitaj Slavoj estis plej intensa, estiĝis la Prusoj. Kaj en Ruslando en jaroj ĉirkaŭ 1400 miksis sin Slavoj kun Mongoloj kaj de tiam tiu nacio daŭre supreniras.

Estas eble ke ne ĉiam efikas ekskluzive la mikrado, sed verŝajne ankaŭ vekigo de dormantaj energioj, sed ĉial jam tiu ĉi mallonga idearo kontraŭstaras la tezon, ke la pli antikvaj rasoj estus iel pli talentitaj.

Kaj al kiu ŝajnas tiuj malnovaj historioj tro malproksimaj, tiu bezonas sole rigardi la senekzemplan evoluon de Ameriko, kie kreiĝas antaŭ niaj okuloj nova vivoplena nacio el certe poparte malpli valoraj forfalitajoj de eŭropaj nacioj kun malgranda sed certe ne malatentebla parto de negra kaj indiana sangoj. La nacion, kiun oni ne senrajte povas nomi nova mondo.

Ĉial oni devas tute objektive aserti, ke la prefero de la pura raso antaŭ la mikrita estas nenial pruvita nek versimila.

Koncerne diferencadon de la rasoj, estas maloportune, ke oni ne posedas ian kriterion por difini rason. Tial oni uzis ĉion eblan, oni provis diferenci inter homoj laŭ historiaj esploroj, oni uzis lingvajn similaĵojn kaj aliajn kulturajn similaĵojn kaj diferencaĵojn, oni finfine provis difini rasojn bazante sur korpaj kvalitoj. Ĉion kun ia argumento kaj ankaŭ kun ŝajna sukceso, se ni bazas sole unuflanke sur respektiva specialesplorado. Sed la naciaj grupoj starigitaj laŭ tiaj diversaj manieroj bedaŭrinde ne koincidas reciproke.

Ekzistas nacioj historie konfirmitaj, ekzemple la germanoj dum la migrado de nacioj, kies posteulojn oni povus serĉi en Italio kaj Afriko, en Hispanio kaj Bizanco.

Ekzistas lingvaj komunoj kiel ekzemple „Germanoj“, al kiuj krom la Germanoj apartenas ankaŭ Slavoj kaj Keltoj, ja eĉ Negroj kaj Mongoloj.

Fine ekzistas antropologiaj rasoj kiel ekz. longkapa norda tipo de eŭropanoj, kiu loĝas precipe ĉirkaŭ la Orienta kaj Norda maroj (escepte Pommern, okcidenta Prusio kaj Firlando).

Kaj ĉar nun neniu scias, kiu metodo estas decida, povas ĉiu trovi ion taŭgan por sia speciala deziro kaj (kio estas multe pli malbona kaj kondukas al senfina trompiĝo) ĉiu, kiu sur bazo de unuflankaj signoj limiĝis „nacion“, provas ankaŭ aliajn ĝiajn signojn konformigi al sia limigo. Tiamaniere oni volis trovi en la tuta areo, kiu estis iam skuata de migrado de nacioj, elpensitajn komunajn

artefaritajn signojn, oni volis rigardi germanan aŭ slavan lingvan teritorion kiel rason kaj oni volis rigardi judojn kaj Germanojn kiel kulturan komunon.

Antaŭ ĉio oni malbonuzadis la historion esploradon por starigi sensencajn postulojn.

Sed nune estas la historia esploro por la rasa problemo tute sensignifa, ĉar se en ia teritorio loĝata de milionoj restis aŭ enmigris unusola reprezentanto de fremda raso kaj tiu ĉi unusola posedas „superantajn“ speciajn signojn (tio estas tiajn ecojn, kiuj per miksaĵo kun la reprezentantoj de alia raso estas senescepte heredataj) tiam per sekvanta miksaĵo la tuta loĝantaro posedus post nemultaj jarcentoj tiujn ĉi signojn de la unusolulo.

Por tion kompreni oni devas pripensi ke (supozante 4 infanojn) unu homo havas en 5. generacio (do post 125 jaroj) unu milion da posteuloj; post 250 jaroj ili estas unu miliono, kaj post 375 jaroj respondas nombro de ĝia posteularo proksimume al nombro de ĉiuj vivantaj homoj. Do la historia fakto, ke iu nacio dum iu metita tempospaco estis purrasa kaj ne akceptis dum tiu tempo ian gravan aldonon de fremda sango, havas relative malgravan signifon.

Tiel ankaŭ la lingva esploro kondukis nenien ĉar ni scias, ke nacioj akceptas dum cirkonstancoj novan lingvon en tute mallonga epoko, tiel ekz. parolas la Slavoj en la orientelbeaj provincoj preskaŭ ĉie tute bone germane. La origine turko-tataraj Bulgaroj estis tiom trapanetritaj per la slavaj kulturo kaj lingvo, ke ili perdis ĉian konscion pri sia deveno; kontraŭe la Slavoj envenintaj Grekujon estas tute helenigitaj.

Ankaŭ la Gotoj en Hispanio kaj Lombardio forgesis baldaŭ kaj senreste sian germanecon. Tiam liston oni povus laŭvole daŭrigi. La saman rapidan ŝanĝeblecon montras ankaŭ ĉiuj aliaj kulturaj aranĝoj sed en pli alta grado.

Studo de korpaj signoj, kiu servas ĉe la bestoj preskaŭ ekskluzive por diferencigo de specoj, estas ankaŭ ĉe la homo la unusola, kiu donas uzeblajn rezultojn, kaj ĝi ankaŭ bone taŭgis por diferencigo de la grandaj homaj rasoj: blanka, nigra, flava kaj ruĝa. Por diferencigi la malgrandajn eŭropajn subvarietojn, kiujn oni ofte nomas ankaŭ rasoj, ĝi principe malsukcesis. Ĉar:

1. tiuj nacioj neniam estis efektivaj varietoj, ili havis nenian okazon evoluigi tiel, ĉar ili nur en tempo relative malfrua eligis sin el

la komuna trunko de la tiel nomita indogermana raso,

2. la studado estas esence malfaciligata, ĉar oni ne scias, ĉu la en Eŭropo estanta praraso, en kiun la enmigrintoj puŝis, estis homogena aŭ ne. Precipe tiun demandon respondados sukcesive pli bona kono de la antaŭhistoriaj trovaĵoj,

3. kaj tio estas la ĉefpunkto: dum la historia epoko estis la miksaĵo tiom intensa, ke oni devus atendi sole la disfalon de la nacioj.

Romanaj legioj premis sin al Pontuso kaj Ultima Thule kaj malproksimen trans la Limon kaj, kio estas pli, ili koloniigis grandan amplekson; tion ekz. atestas la entute romanaj nomoj de la rejnaj urboj kaj romanaj profiloj de la rejnaj knabinoj.

Poste saltis ankoraŭ antaŭ la migrado de nacioj kimbraj hordoj malproksimen en sudon, sekvis tempo, dum kiu la Germanoj kiel romanaj soldatoj trairadis la mondon, ĝis kiam ili dum la migrado de la nacioj trairis la tutan Eŭropon kiel memstaraj nacioj. Kaj tiuj ĉi migradoj de nacioj ne ĉesis precipe en orienta centra Eŭropo inter 15-a kaj 30-a gradoj longitudaj. Proksimume en Balkano kaj en la sur ĝi konstruita kvarangulo (kun pintoj en Stettin, Trieste, Leningrad, Konstantinoplo) okazis ankoraŭ rimarkinde pli malfrue migradoj de nacioj, kiujn atestas kurlandaj kaj transsilvaniaj Germanoj en teritorio slava kaj rumana, szekleraj Magiaroj en turka, Vendoj kaj Ĉeĥoj en germana teritorioj.

Sed ankaŭ alimaniere alportis milito kaj paco multan ŝanĝadon. Precipe en Germanujo preskaŭ ĉiuj eŭropaj nacioj inkluzive ne sole Finoj kaj Magiaroj sed ankaŭ Mongoloj kaj Moreskoj batalis reciproke. Sed multaj inter ili, precipe Hispanoj kaj Francoj, Svedoj kaj Poloj kuŝis ofte longan tempon en Germanujo, kontraŭe germanaj kaj svisaj militdungitoj garnizonis en la tuta mondo kaj produktis kun aŭ sen perforto posteulojn.

Al tiuj malfacilaĵoj elirantaj el la historio aliĝas plua malfacilaĵo el la biologio. Ekzemple la esplorado pri kranioj estas en si mem tute ekzakta metodo, ni sole ne scias, ĉu kaj kial la kraniaj signoj (tute simile kiel la aliaj korpaj signoj) estas varieblaj. Se ekzemple, kiel oni povas facile pruvi per kraniaj trovaĵoj kaj per statistiko, la ovaleco de kapo, respektive la bruneta tipo, kontinue plimultiĝas, aŭ se en Ameriko inter la Blankuloj plioftiĝas certa indiantipo, do ni ne scias, almenaŭ ni ne povas vidi tion sur la

kranioj, ĉu tion kaŭzas ia komence en malplimulto ekzistinta parto de la nacio kun superantaj signoj, kiuj nun „ekaperas“, aŭ ĉu tio estas akomodigo al la medio laŭ ĝiaj al ni ankoraŭ nekonataj kondiĉoj, aŭ ĉu tio bazas tamen sur enmigrado.

Memorante tiujn malfacilecojn oni povas diri, ke, se etnologio volus pruvi rasan purecon de iu nacio, la rezultato estus fina pruvo de netaŭgeco de ĝiaj tiurilataj metodoj. Sed moderna esplorado efektive ĉesis tion tendenci. Kaj dum pli frue la plej multaj nacioj estis tre fieraj je sia pura origino (derivante ĝin de ia dio, duondio au almenaŭ heroo), hodiaŭ sole Rusoj kaj Germanoj akcentas pasie sian raspurecon, aŭ pli bone dirite, ĉe ambaŭ nacioj tro serioze traktataj limigitaj partoj de ili, la panslavistoj kaj la ĉiogermanoj kaj iliaj sciencaj antaŭbatalantoj.

Por la Rusoj tio ankaŭ ne estas plene ĝusta sed ĉar ili simile al Skandinavo restis en sia orienta fermiteco sufiĉe netuŝitaj, restis efektive en Skandinavio la eŭropa nordtipo (Germanoj) kaj en Ruslando la eŭropa orienttipo plej sendifektaj.

Tradukis S. K.

melhundo = jezevĉik, rapidhundo = chrt, ŝpico = ŝpicl, halthundo = stavĉi pes, dogo = doga, mopso = mopsl, sanktbernarda hundo = bernardŭn, finbredita = vypĉstovanŭ, civilizbestoj = civilizacni zvifata, bredisto = chovatĉl (zvifrat), komuno = spolecĉstvŭl, varieto = odrŭda, varietata, romanaj soldatoj = řimŝtŭl vojŭci, superanta = pŕevlŭdajŭci.

Rádce českého esperantisty jest titul 37str. broŭrky, která v 86 otŭzkŭch a odpovĉdŭch obsahuje informace o espu, jeho praktickĉm upotřebenŭl, literatŭre, orgŭnizacŭl, sjezdĉch atd. Vydalo Sdruŭenŭl pŕŭtel esperanta, Praha II.-2032. Za 5.60 poŝtou.

Kantareto je sbŭrka 18 nŭboŭnŭch a 46 svĉtŭskŭch pŭsnŭl ĉs. v esp. pŕekladu Jana Filipa, prof. Mil. Lukŭŝe, Dra C. Parmy a j. Vydal Fr. Buhr, Břevnov 514. Za 5.60 poŝtou.

Velkŭ slovnŭk esperantsko-ĉeskŭ sestavil Jan Filip a vydŭ ĉasopis „Novŭ nŭrod“ v Pŕerovĉ, Masarykovo nŭm. 16, kdeŭ moŭno subskribovatŭ za 24 Kĉ.

Originala verkaro de Dro L. L. Zamenhof je skvoŝnĉ vŭzanŭ kniha o 605 str., která obsahuje souhrn pojednŭnŭl, řeĉŭl, dopŭsŭl, ĉasopiseckŭch ĉlŭnkŭl, pŕedmluv, bŭsnŭl autora esperanta. Vydala fma F. Hirt & Sohn v Lipsku, se 6 faksimilĉm a portrĉtem dra Z. Cena 120 Kĉ. Moŭno platŭtŭ sloŭenkou, vŭŭadanou u Progresu. — Vhodnĉ za dar novoroĉnŭl pŕŭtelŭm esperantŭstŭm.

Tiuj, kiuj skeptike parolas pri la malfacilaĵoj dum la reorganizado de la nova centra Eŭropo, devus ekpensi, ke la Habsburga monarkio havis tri jarcentojn por efektiviĝi tiun reorganizon kaj ĝi ne sukcesis tion fari. Ni ne postulas tri jarcentojn, sed sole periodon de unu generacio, kiel Moseo gvidinta dum kvardek jaroj sian popolon antaŭ ol li ĝin, refreŝigitan kaj repurigitan el la egipta sklaveco, enkondukis en la landon promesitan. Ĉeĥoslovakio havas multe da amikoj, sed ankaŭ da malamikoj, por kiuj la nova ordo en la centra Eŭropo ne estas laŭ ilia gusto, kaj tiuj faras ĉion eblan, por malfaciligigi al Ĉeĥoslovakio ĝian taskon. Ĉeĥoslovakio estas decidinta montri sin inda de la fido, kiun metas en ĝin la civilizita mondo. Ĉi havas por tio sufiĉe da forto kaj ankaŭ da volo.

(Pariza ambasadoro O s u s k ŭ y en La Paix n-ro 2.)

La 26. Junio 1929 estis malfermita la direkta ŝipkomuniko inter Praha kaj Hamburg. Nova motorboato komencis tiun servon. La signifon de tiu ĉi fakto ni komprenas nur se ni estas plene konscias pri tio, ke por prepari tiun ĉi komunikon estis necese plenumi multon da antaŭsupozoj. Pli grandaj ŝipoj ĝis 1200 tunoj povas kontraŭ fluo de Labe (Elbe) atingi sole ĝis Torgau. Mezgrandaj ŝipoj ĝis 600 tunoj povas iri tra Dresden ĝis Ŭstŭ nad Labem (Aussig) aŭ Lovosice (ambaŭ jam ĈSR). La naavigebla Vltava (Moldaŭ) povis ja, dum favora akvostato, porti la ŝipojn de 600 tunoj ekde sia kuniĝo kun Labe ĝis Praha, sed ekzistis ĉe tio multaj malfacilaĵoj. Sekve de dragado en la lastaj jaro, la irebla fluejo fariĝis pli favora, tiel ke la mezgrandaj ŝipoj povas trairi sen danĝero. La nove enkondukita komunikado sen neceso transŝarĝi la varojn, la komunikado de Praha kun la haveno de Hamburg kaj la Norda Maro, kreas signifan kaj malĉaran vojon por ŝarĝoj kaj personoj, kiu verŝajne en la venontaj jaroj notinde plifortigos la ŝiptransporton en la industria regiono de Bohemio.

(Frankfurter Zeitung.)

Se sole Ĉeĥo katolike kredanta povas sin pene doni al la sorĉo de la historia apero de Venceslao, tamen ĉiu Ĉeĥo sen diferenco de la kredo sentas, ke en sankta Venceslao la historio kreis al ni personon de tiel potenca spirita enhavo kaj signifo, ke ĝi kreskas super la kadron de la intereso pure eklezie-religia. Ĉeĥo senescepte ne povas ne klini la kapon pro estimo al la kulto, kiu dum tiom longaj epokoj estis (kaj ĝis nun ne ĉesis esti) fortigo kaj konsolo al niaj antaŭuloj en la tagoj de ĝojo kaj doloro, kaj kiu estis samtempe esprimo de la kultura memstariĝo nacia, kiu serĉis propran gvidanton kaj propran vojon al la pordego de Eterneco.

(Jos. Pekař: Svatŭ Vŭclav.)

NEUĈME JEN, ALE TAKĚ POUĈUJME!

Bylo již mnohokrát psáno o tom, jak je důležité, abychom posluchače esperantských kursů seznamovali s hnutím po stránce ideové a praktické.

Podávám zde několik myšlenek pro vedoucí kursů, kterak by mohli rozříditi objemnou látku, jež — domnívám se — je nejdůležitější. Tím nechci předváděti jakési „vzorné osnovy“, ale pouze rámcovou kostru, již si každý učící podle potřeby pozmění a upraví.

Mám na mysli u nás obvyklý 3měsíční kurs esperanta pro začátečníky. Vyučovací doba: 2 hodiny týdně. Celkový počet vyučovacích lekcí jest v tomto případě 13. Není to mnoho, ale stačí úplně k probuzení zájmu o naše hnutí, jen dovedeme-li hospodařiti s časem a vzbuzenou pozorností posluchačů.

Netřeba mi připomínati, že velmi záleží na pochopení individuality kursistů, to ostatně je věcí náležité metody vyučovací.

Jak bych si asi rozvrhla „poučovací“ (vzdělávací, propagační) látku ve třínácti lekcích?

(Předpokládám, že posluchači před kursem vyslechli přednášku, obvyklé téma o „významu esperanta pro...“)

Program :

1. Vznik esperanta. Počáteční epocha esperantského hnutí.
2. Život a dílo Dra. L. L. Zamenhofa.
3. Světové kongresy esperantské. Letošní kongres.
4. Dějiny českého hnutí. Sjezdy československých esperantistů.
5. Mezinárodní esperantské organizace (ICK, KR a j.). Významné úspěchy v světovém hnutí.
6. Universala Esperanto-Asocio. — Praktické upotřebení esperanta (se zvláštním zřetelem k povolání a zájmům kursistů).
7. Literatura česká a cizí. Den esperantské knihy.
8. Esperantské časopisy cizí a naše.
9. Esperanto ve školách. Zkoušky z

Samoukům i žákům v kursech

doporučujeme knihu :

Dr. ANT. ŠILHA,
gymn. profesor a lektor esperanta

UČEBNICE ESPERANTA

Obsahuje souvislé články, jimiž každé pravidlo žák ovládne pomocí otázek a odpovědí. —

Naučíte se ř e ĉ i, nejen mluvnicí.

Cena 1 výt. 10 Kč, poštou 10+60 Kč. Při větších objednávkách na každých 5 výt. 1 zdarma. —
Objednávky obratem po zaslání peněz složenkou, kterou si vyžádejte u

LA PROGRESO

PRAHA VII., SOCHAŘSKÁ 333.

esperanta.

10. Esperantský odznak. Hymna. Mezinárodní dopisování. Adresář.

11. Dějiny jazyka mezinárodního. Ostatní umělé jazyky (ido, occidental, atd.).

12. Naše organizace, povinnosti jednotlivce.

13. O překládání a dalším jazykovém zdokonalování.

Samozřejmě, že neopomeneme seznamovati kursisty se všemi s o u ě a s n ý m i událostmi z esperantského světa.

K oživení programu a vzbuzení trvalého zájmu doprovodíme své přednášky ukázkami různých příslušných věcí a vybídneme posluchače k dotazům.

Méně informovaným učícím doporučuji, aby požádali své posluchače o napsání dotazů na cedulku. Tak jest možno doma se připravit na odpověď do příští hodiny.

Mohla bych ještě uvést pomůcky, jichž může učitel kursu použít při svých výkladech v tomto poučování, ale domnívám se, že každý esperantista, který se odhodlá veřejně vyučovat, je si plně vědom své povinnosti a pracuje kriticky k svému zdokonalení.

Julie Šupichová.

NI RIDU KUNE!

Vivis iam eremito, sankte li vivis. Sed iam li legis, ke aĝo helpas al homo veni en la ĉielan reĝecon. Li decidis, ke li helpas al la malriĉuloj. De homoj li ricevas sufiĉe da ovoj, li do ĉiun vendredon kuiras ovan supon por malriĉuloj. Kaj kiel li diris, tiel li faris. Por si li kuŝris la ovojn je malmo'la maniero, por konservi la faston, kaj al la mizeruloj li lasis la supon de tiuj ovoj. —

Kiel la maljunaj kantas, tiel la junaj pepas. La patro donas kukon al la filo kaj diras: „Frate dividu kun la frateto!“ — „Kaj kia estas la frata dividado?“ demandas la filo. „Vi duonigos la kukon kaj la pli grandan parton vi donos al la frateto,“ klarigas la patro. Kaj jen la fi'o: „Paĉjo, prefere donu la kukon al la frateto, li dividu frate kun mi!“ —

Ekstere varmo, la suno brulas. Du mallaboremuloj kuŝiĝis en la ĝardeno sub pirarbo. La unua eksoifis kaj diris:

„Kiel bona estus, se piro falus en mian buŝon!“

La alia nur ekmurmuris:

„Ke vi emas paroli en tia varmeĝo!“

S. Ĉ. S.

*

SPRITAĴOJ.

Niaj legantoj, precipe la fremdlandaj, priridu kaj prijuĝu tiujn ĉi spritaĵojn prenitajn el Jarlibro de la ĉsl. satira gazeto „Trn“ (Dorno) el la jaro 1929. Ni ĝojos, se ni povos enpresi en la venontaj numeroj citaĵojn de alilandaj spritaĵoj.

Kial vi estiĝis tiom ofendita, kiam Manjo diris, ke ŝiaj piedoj ekdormis?

Mi diris al ŝi antaŭe, ke mi metas miajn poemojn al ŝiaj piedoj.

*

Ĝi estus bone, se oni sciis, kie oni mortos.

Kaj kion vi profitus el tio?

Mi simple tien ne irus.

*

Kuracisto: Nu, kio estas kun via nedormeno? Ĉu vi uzis mian konsilon kaj dormigadis vin per komputado?

Paciento: Jes, hieraŭ mi venis ĝis 18.000.

Kuracisto: Kaj tiam vi vin ekdormigis?

Paciento: Ne, tiam estis ĝuste tempo por leviĝi.

*

Ĉu ci vidas sur la bildo la virinon, kiu sidas sur ĉevalo kaj ludas je violono?

Mi vidas. Sed certe estus pli interese, se ŝi sidus sur violono kaj ludus je ĉevalo.

*

Iu Baĉa vetis kun poŝta kolombo, ke li estos pli frue el Parizo en Praha ol la poŝta kolombo. Baĉa sidigis sin en aeroplanon kaj flugis. Kiam Baĉa enflugis en Praha, estis pri la kolombo nek vido nek aŭdo; li atendas unu horon, du, tri horojn. Fine li returnas aeroplanon kaj flugas renkonten al la kolombo. Apud Parizo li vidis en polvo de la vojo la lacigitan kaj ŝvitantan kolombon. Baĉa rigardis ĝin demande kaj la kolombo diris: „Oni flugis? Mi pensis, ke oni iros piede.“

*

Si: Dumvive mi ne trompis vin; mi restos fidela al vi ĝis la morto.

Li: Ĉiun nefidelaĵon mi notos por mi per streketo sur pianon.

Si: Kial vi, malŝparemulo, volas destrui nian pianon?

*

Moraleco povas iri nek supren nek malsupren: ĉiu estas nemorala tiom, kiom li povas.

Trad. S. K.

REDAKCIA.

Fine ni finas la XI. jarkolekton de La Progreso, esperante, ke bonvolaj kaj komprenemaj homoj pardonos la prokraston. Feliĉe la krizo estas venkita kaj ĝi ne revenos. La ĵus pasintaj monatoj montris, kiom bezonata kaj ŝatata la gazeto estas kaj ni daŭrigos ĝian eldonadon.

Tabelo de enhavo, daŭrigo de Jazykové výklady estos aldonitaj al la 1. n-ro de la nova jarkolekto, kiu aperos ankoraŭ en tiu ĉi jaro.

Ĝi enhavos ankaŭ la mankantajn rubrikojn kaj informojn kaj estos sendita al multaj novaj adresoj, pri kies alsendo ni petas niajn amikojn.

Fine, — multajn milojn oni ŝuldas al ni por la jaro 1928. Oni bonvolu uzi la almetitajn pagilojn. Ili estas uzeblaj ankaŭ por aboni la novan jarkolekton, kiun indiku per 1930.

Kuraĝe antaŭen!

EL Ĉ. A. E.

La ĝenerala kunveno de ĈAE okazis la 17. Marto en Pardubice. Laŭ la nombro de la ĉeestantoj (34 p.) ĝi ne estis pli granda ol la lastjara kunveno en Praha, sed ĉeestis ĝin membroj el tre diversaj lokoj. — Prezidis ĝin Dro Kamaryt, vicprez. de ĈAE, krom li ĉeestis el la komitato la ĝen. sekr., la kasisto kaj S-ro Sklenčka. — La kunsido daŭris de la 10 matene ĝis la 18 vespere, kun paŭzo por tagmanĝo kaj fotografado. — La enhavo de la kunveno estis, krom la raportoj, tre riĉa kaj vigla debato pri 8 punktoj de la venonta laborprogramo. — Venis kelkaj liberaj proponoj, kiuj estis transdonitaj al la nova komitato.

La laborprogramo preparolita estis: Propaganda semajno, samtempa en la tuta respubliko, komuna kun tiu de GEL. — Veki intereson pri esp-o kolektante subskribojn de la ĝepatroj por enkonduko de esp-o en la lernejojn. — Revarbaj leteroj al la estintaj membroj. — Lokaj reprezentantoj de ĈAE laŭ la modelo de Del. de UEA. — Komuna kunsido de la estraroj de ĈAE kaj GEL. — Junulara sekcio. — Ŝtate ekzamenitaj instruistoj. — Bulteno, rekomendo nomi trimembran redakcian komitaton por sensarĝigi la ĝen. sekr.

Laŭ la kasraporto de S-ro Slavík la Asocio havis la 31. Dec. 1928 netan havaĵon 8.660.39 Kč, en tio tuj disponeblaj Kč 7.107.36. Kompare kun la jaro 1927 vidiĝas kresko je Kč 28.23.

I. komitatan kunvenon la 21. Marto ĉeestis 9 p.: Bloch, Eiselt, Herzigová, Hromada, Slavík, Tarantíková; Dlouhá, Hejnová, Sustr; kiel gasto Jandík. — Konstituiĝo de la komitato: prez. Eiselt, vicprez. Kamaryt, ĝen. sekr. Hromada, I. sekr. Bloch, II. sekr. S-ino Herzigová, kasisto Slavík, protokolisto Tarantíková. — Raporto pri la ĝen. kunveno kaj la punktoj de la laborprogramo. — Decidoj: Danki al E. K. Pardubice pro la lokaj aranĝoj okaze de la ĝen. kunveno, paĝi al ĝi 400 Kč por kovri la deficiton, kompensi per 410 Kč la vojaĝelspezojn de la tri raportantoj (Hromada, Kamaryt, Slavík). — Fari konvenan leteron kun demandaro al la lokaj reprezentantoj. — Peti la rezignintan S-ron Jar. Novák, ke li gvidu la Junularan sekcion ankaŭ en 1929. — Por redakto de la Bulteno estis nomitaj Berger, Eiselt, Hromada. — Prunti 2.000 Kč por plua eldonado de La Progreso.

II. komitatan kunvenon la 4. Aprilo ĉeestis 7 p.: Bloch, Eiselt, Herzigová, Hromada, Tarantíková, Berger, Hejnová. — Pro la ĉeesto de S-ro tiková; Berger, Hejnová. — Pro la ĉeesto de S-ro

veno. Decidoj: Proponi al Brno materialon por esp. fako en la Ekspozicio de la Moderna Komercio kaj Industrio.

III. komitatan kunvenon la 16. Majo ĉeestis 10 p.: Bloch, Eiselt, Herzigová, Hromada, Slavík, Tarantíková; Berger, Hejnová, Janda, Sustr. Pritraktitaj la proponoj transdonitaj de la ĝen. kunveno: Propozo de F-ino Šupichová starigi oficon de salajrita ĝen. sekr. malakceptita pro manko de monrimedoj. — Propozo de la sama fondi informan servon en iu kafejo de Praha estos fraktata kun kluboj de Praha. — Propozo de la sama entrepreni ion por la enkonduko de esp-o en la lernejojn: Al la ministerio de instruado kaj al la parlamentaj kluboj de politikaj partioj estis senditaj leteroj verkitaj de Dro Kamaryt. Respondis favore, pli malpli, agrara, naci-demokrata, naci-socialista kaj socialdemokrata partioj. — Propozo de Jandík reorganizi la Asocion tiel, ke ĉiuj membroj de ĉiu klubo estu ĝiaj membroj kun kofizo 8 Kč. Decidite dissendi cirkuleron pri tio al ĉiuj 60 kluboj kun la peto, ke ili esprimu sian opinion por povi prepari la koncernan proponon por la venontaj jarkunvenoj de ĈAE kaj de la kluboj.

La IV. komitatan kunvenon la 6. Junio ĉeestis 6 p.: Bloch, Eiselt, Herzigová, Tarantíková; Sustr, Berger. Sian neĉeeston klarigis Hromada kaj Slavík. — Decidoj: Eldoni sendepende de la neaperanta Progreso Bultenon de ĈAE, kvarfoje dum la jaro, depost la 1. Junio 1929, sub redakto de S-ro Berger. — Sendi petskribon al la ministerio de poŝtoj, ke ĝi eldonu internaciajn respondkuponojn ankaŭ en esperanto. — Subvencio 1000 Kč al S-ro Bloch, kiu partoprenos la kongreson en Budapeŝt en la nomo de ĈAE kaj gvidos ankaŭ la karavanon el B. al Praha. — Doni 100 Kč por la laboroj de la komitato por prepari la Postkongreson en Praha.

La V. komitatan kunvenon la 27. Junio ĉeestis 8 p.: Bloch, Eiselt, Herzigová, Hromada, Slavík, Tarantíková; Dlouhá, Sustr. — Longa debato kaj fine korekto de la nepreciza protokolo pri la lasta kunveno. — S-ro Bloch petas pri postfakta aprobo, ke li indikas sian adreson kiel adreson de ĈAE. S-ro Hromada nekonsentas, ĉar du aŭ tri adresoj erariĝos. La kunveno aprobas la proponon de S-ro Bloch. — S-ro Hromada nekonsentas pri aparta eldonado de la Bulteno, ĉar komitato ne povas nuligi decidojn de la ĝeneralaj kunsidoj. Ankaŭ la lasta jarkunveno parolis nur pri starigo de la trimembra redakcia komitato, sed ne pri apartigo de la Progreso. — La kunveno ne akceptas la opinion de la ĝen. sekr. — La kunveno

ne akceptas ankaŭ lian opinionon, ke la ĝen. sekr. devas esti informita pri ĉiu, precipe grava poŝtaĵo alvenanta kaj forironta. — S-ro Slavík prezentas la financon raporton pri la unua jarduono: Neta havaĵo la 30. Junio: Kĉ 9.637, tuj disponebla mono Kĉ 5.400, kotizoj akceptitaj Kĉ 4.146. — S-ro Slavík rezignas je sia funkcio kasista. Lasita sen decido kaj event aranĝo.

VI. komitatan kunvenon la 3. Oktobro ĉeestis 6 p.: Bloch, Eiselt, Herzigová, Tarantiková; Dlouhá, Hejnová. Senkulpigitaj Berger kaj Hromada, kiu sendis la aktojn. Decidoj: Paĝi 72 Kĉ kiel elspezoj de Dro Kamaryt, prez. de Scienca Sekcio. — Al la cirkulero pri reorganizo de ĈAE kaj 8krona kotizo, sendita al 60 kluboj, respondis 7.: Košice kaj Ústí n. L. jes, ĉar ili jam nun pagas po 16 Kĉ por ĉiu sia membro; Kolín jes; Pardubice principe jes; Prostějov ne, ĉar tro alta kotizo; Přerov ne, ĉar tro alta; Sdružení přátel esp-a ne, ĉar ĝi ne estas klubo. — Decido: protesti ĉe UEA kontraŭ la novaj germanaj loknomoj en la Jarlibro 1929.

VI. komitatan kunvenon la 30. Oktobro ĉeestis 6 p.: Bloch, Eiselt, Herzigová, Hromada; Šustr, Janda (parte). Pri la enhavo venonte.

VII. komitatan kunvenon la 2. Novembro ĉeestis 4. p.: Eiselt, Hromada, Sklenčka; Šustr; kiel gastoj S-ro Kudela el Olomouc. Decido: prezenti al la tuta komitato kaj al GEL proponon de E. S. Olomouc, ke la V. ĉs. kongreso okazu dum Pentekosto 1930 en Olomouc (sub protekto de la urbestro, kiu sin ligas doni jam nun fiksitaĵojn).

Z ESPERANTSKÉHO SVĚTA

Poslední dobou objevuje se každý týden v rozšířeném deníku pražském (N. P.) sloupec stručných, ale obsažných zpráviček o esperantu. Každý sloupec i povrchnímu čtenáři dává správnou představu rozšířenosti a mnohostrannosti stále rostoucího hnutí esperantského.

Uvěřejňujeme ukázkou poslední sloupce, doufajíc, že i našim čtenářům poskytnou mnoho nového.

Tento informační způsob byl již před tím zaveden v některých krajských časopisech a doporučujeme pokusit se o jeho zavedení všude jinde.

Neobyčejný úspěch esperanta jest ohlašován z anglického města Liverpoolu, ve kterém v květnu zahájeno 18 kursů. — Esperantský klub v Edinburghu má 140 členů, kteří vykonali zkoušku

z esperanta. — Letošního roku budou aneb byly konány tyto esperantské kongresy: Austrálie (říjen), Belgie (květen), Britsko (květen), Bulharsko (květen), Dánsko (květen), Finsko (březen), Francie (květen), Německo (březen), Itálie (červenec), Polsko (červenec), Španěly (září), Švédsko (květen), Švýcars (září); kromě toho všesvětový kongres esp. v Budapešti 2.—9. srpna, dělnický v Lipsku 4.—10. srpna, mezim. katolický v Praze 11.—15. srpna a předkongres ve Vídni 30. července až 2. srpna s pokongresem v Praze 9.—11. srpna. — Esperantský týdeník „Heroldo de esperanto“ (vycházející v Kolíně n. R.) vydal zvláštní číslo, věnované propagaci Budapešti, kongresového města. — Moravský deník „Ruch“ přináší v každém sobotním čísle Esperantský koutek. — Nakladatelství „Nového lidu“ v Brně vydalo „Praktickou učebnici esperanta“, která obsahuje Zamenhofův kurs esperanta se slovníčkem esperantsko-českým a česko-esperantským. — Vídeňský tisk jest neobyčejně příznivý esperantu, v deníku „Die Welt am Morgen“ (náklad 80.000) vychází od poloviny dubna letošního roku každou neděli kurs esperanta, který řídí dr. E. Pfeffer. — Pražský německý klub esperantistů „Verda stelo“ vydal dílko, které obsahuje frazeologické výňatky z esperantského překladu Goethových „Sourozenců“ a Schillerových „Loupežníků“. — Časopis „Sbratření“ v Praze uveřejňuje v červnovém čísle český překlad esperantské hymny „La Espero“. —

MÍNĚNÍ SLAVNÉHO FILOLOGA HUGONA SCHUCHARDTA O UMĚLÉM JAZYKU MEZINÁRODNÍM.

[Z knihy Schuchardt-Brevler.]

Každý uznává, že pro světový styk je mnohost řečí zlem a že proto jedna mezinárodní společná řeč je potřebná, a to stále víc a více. Jestliže však tak četní lidé se chovají zcela lhostejně ke stále rostoucímu úsilí, aby toto zlo bylo zmírněno, nečiní toho nijak z jediného a pádného důvodu.

Jedni pokládají zlo za nevyhléditelné, druzí ho necítí na sobě samých a třetí stačí palliativní prostředky.

Důvody prvních byly již vyvráceny a vyvracejí se vždy znovu. Druzi, a těch je nejvíce právě v kružích vědeckých, vymykají se každé věcné úvaze. Jenom o tom chci se ještě zmínit, čeho dosáhnou lhostejní lidé třetí skupiny svým chováním. Jako vůbec tak i zde pokládám vědecký styk za věc nejmýznejší a stojící v první řadě; rozumí se, že je vyloučeno různé řešení této otázky pro různé obory styku.

Tento styk vážne často tam, kde by byl v zájmu věci nutný. Toho nelze ovšem přesně statisticky dokázat, ale přece aspoň nahodilými zkouškami. To právě je vysvětlením pro řídkost písemného styku mezi učenými různých národů.

Požadavek jedině oprávněný ideálním stanoviskem, aby rozsah, v němž se řeči užívá, odpovídal jejímu vědeckému významu, nelze ovšem nikdy úplně uskutečnit. A nesmí se povolovati příliš nechtí k učení se cizím řečem, jež panuje u mnohých národů, neboť jí se združuje stejnoměrné rozšíření vědeckého poznání.

Očekávali bychom, že ti, kteří nedbají o ustanovení jedné společné řeči, aspoň se budou snažiti o nějakou zásadní a trvalou úpravu jazykové otázky, místo aby jí řešili od případu k případu a vždy jinak. Snad sami pokládají takovou úpravu za nedosažitelnou, ale proti dosavadnímu postupu budou se také vždy vic a více stavěti. Právem se poukazuje na to, jak ruština poznenáhlu vstupuje do kruhu světových řečí.

Nezbývá než se spřáteliti s myšlenkou společné řeči.

Vyvolení živé řeči by způsobilo mezi národem, který jí mluví jako řeči mateřskou, a ostatními národy nesnesitelný nepoměr a hrozilo by jim úplným odnárodněním, nehledě ani k nedokonalostem, které lpí na každé řeči. Rozumí se, že za cílem, kterého nemůžeme nebo nechceme dosáhnouti, nemůžeme jíti. Z různých stejně oprávněných jazyků nelze jeden nebo druhý favorisovati na úkor ostatních.

Z mrtvých řečí pak nelze žádné doporučiti k této úloze pro nesnáze při jejím učení. Ovšem, že mužové, kteří s lítostí vzpomínají na někdejší roli latiny, která spojovala národy, budou se těšiti, že na zříceninách vznikne nový život a budou doporučovati soustavy dorozumivacích řečí úplně zbarvených latinsky jako *Latino sine flexione*.

Jestliže jsem probral jednotlivé otázky až ku plánu umělé řeči, učinil jsem to proto, abych ukázal, že tento plán vznikl na různých místech z důsledných a rozumných úvah a samostatně a že není, jak se mínilo, pomíjející modní pošetlostí.

Ovšem ze lhostejnosti k dorozumivací řeči vzniká odpor i proti umělé řeči, což se snadno vysvětluje z citového poražeru, v němž jsme k jazykům. Přírodní člověk stěží chápe, že lze se dorozuměti i v jiné řeči než v jeho. Jednojazyčný člověk dívá se, i má-li jakési vzdělání, na každou cizí řeč jako na více méně barbarskou. Filolog pak zvyklý dívati se na řeči jako na látku, z níž jsou vytvořena památná díla, cítí odpor k řeči, která se mu zdá pro ně zcela nezpůsobitou. V jazykozpytcích pak budí umělá řeč pocit, jako by mu vyrazili z ruky pitevní nožik, kterým objevuje nejjemnější a nejspletitější rysy jazyků, a jím chtěli vytvořiti hrubou sochu.

Ale city, třeba často vystupují jako symptomy hnutí velmi odůvodněných, samy o sobě nejsou ještě nijakými důkazy, a jest sporné, zda vůbec byl podán nějaký důkaz, že umělá dorozumivací řeč by nestačila na úlohu, pro níž je určena, že by nebyla snadnější k naučení a jasnější než řeč přirozená, aneb že by nebyla aspoň účelnější a praktičtější, kdyby se odstranily všechny zbytečnosti a nesmyslné věci, jež bývají v národních jazycích.

Narážime sice na námitku, která, jak se zdá, jde věci na kloub a vysvětlovala by odpor filologů. Ale, když jí lépe zkoumáme, uvidíme, že vyplynula z onoho odporu a jenom zdánlivě se vědecky formulovala. Míním námitku o tak zvaném homunkulu (umělem člověku), která, ačkoliv byla již často vyvrácena, přece se vždy znovu a znovu objevuje. Ne nadarmo halí se v obrazný závoj, který musíme strhnouti. Řeklo se: „Umělá řeč je homunkulus“ a hned se dodalo: „Každá řeč je organismus podobný lidskému.“

Nelze zakázati, aby se o řeči nemluvalo jako o organismu, jako se mluví o státě, ale toto obrazné nazírání nelze pojímati vážně a nelze z něho vyvozovati úsudky, jak se to děje. Řeč není

nijakým organismem, nýbrž psychickou funkcí. To třeba stále opakovati, poněvadž toto nazírání na řeč jako na živého tvora vedlo a vede dosud na mnohá scesti.

Nutno zdůrazniti, že citová sféra měla na vědecké nazírání na řeč i u vynikajících badatelů škodlivý vliv, a že tento mysticismus smím-li tak říci, se nejenom vyslovil proti, nýbrž přímo bránil racionalistickému nazírání na řeč, které se nemůže v ničem lišiti od nazírání vědeckého.

Město nepravidelně stavěné, starožitné aneb napolo rozpadlé poskytuje malíři nejkrásnějších námětů a básníkovi nejživějších podnětů a přece nebudou brániti badateli, aby nevyličil jeho dějiny střídavě. A budou snad všichni tři něco namítati proti staviteli, který by chtěl jinde vystavěti nové město, vyhovující požadavkům zdravotnictví a dopravy?

Kdyby se z námitky o homunkulovi mělo čerpati dilemma mezi vývojem a výtvozem, nemělo by to dalšího významu pro praxi, vždyť nahrazujeme v největší míře a s nejlepším úspěchem výtvoři při odni umělými.

Ale, a tu se dotýkáme jádra teoretické úvahy, takový rozpor, pokud se týče řeči, neexistuje. Umělé řeči jsou také více méně přirozené a přirozené řeči zase jsou více méně umělé.

Otázka starých, zda řeč vznikla „fysei“ či „thesei“ [mimovolním děním či volní činností], je už dávno zodpověděna. Vznikla „fysei“ i „thesei“, a to platí i o vývoji, neboť o jednobém vzniku řeči nelze mluvíti.

Zdůrazňuje se citová a myšlenková hodnota přirozené řeči, která prý umělé řeči schází. Je ovšem taková hodnota, ale nevězí v řeči samé, nýbrž v našem poměru k ní. Ne v nástroji, nýbrž v dovednosti, jak s ním pracujeme. Jako Antaus ve styku se zemí, tak rozvine každý svoji sílu jen ve své mateřské řeči aneb v té, která jí zastupuje jako pěstounka místo matky.

Ovšem, že si s cizí řečí osvojíme také podstatnou část její kultury, která je jí vyjádřena; ale není známo, že by někdo dovedl vyjádřiti se tak jasně, duchaplně, správně a bez námahy ve dvou aneb třech cizích řečech jako ve své mateřské. Stane-li se, že někdo má, jak Ennius, tři srdce, která jsou stejně velká, jistě jsou sama o sobě dosti malá. Nechť je tomu jakkoli, to víme ze zkušenosti, že vše, co se řekne v přirozené řeči, může býti právě tak aneb ještě lépe řečeno v řeči umělé.

Řeč umělá nemá žádné kulturní sféry a nemá jí míti, ale z toho neplyne, že by jí míti nemohla.

Kdežto národní řeč se s nátlakem silnějším nebo slabším vnucuje lidem jiného jazyka, užívání řeči umělé jest úplně volné. Rozšířila by se podle potřeby. Kdyby jí nebylo třeba, zmizela by, kdyby byla všeobecně a naléhavě potřebná, stala by se světovou řečí, ale na škodu by nikdy nebyla.

[Následuje staf o volapüku a esperantu.]

Všecka tato řešení chtějí opatřiti nejjednodušší a lehkou dorozumivací řeč. A běží o to: dopomoci k výlučnému užívání jedné takové řeči, třeba to nebyla ta nejlepší.

A také zde třeba mysliti na to, aby se síly lidí spojily k cílevědomému jednání; jen z autoritativního středu může býti hnutí za společnou řeč šťastně provedeno.

[Přeložil z němčiny Rudolf Frdrich.]

Novinová sazba povolena Ředitelstvím pošt a telegrafů v Praze č. 238.888/VI-23.

Eldonanto kaj responda redaktoro RUDOLF HROMADA. 7119 — Presis JAN MINÁŘ NYMBURK.